

Lempäälän kunnan

KULTTUURIRAPPUSET

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen
TAIDE- JA KULTTUURIKASVATUSOHJELMA

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen
TAIDE- JA KULTTUURIKASVATUSOHJELMA

 LEMPÄÄLÄ

Ohjelma on laadittu tiiviissä yhteistyössä Lempäälän varhaiskasvatuksen ja koulujen henkilökunnan, lasten ja nuorten, kunnan kulttuuri- ja kirjastopalveluiden sekä kulttuuritoimijoiden kanssa.

Tekstit: Pilvi Kuitu, Katriina Nylund ja Marika Eromäki / Kulttuurikeskus PiiPoo

Taitto ja graafinen suunnittelu: Teija Longi / Kulttuurikeskus PiiPoo

KULTTUURIKESKUS PIIPOO

Sisällys

Kulttuurikasvatuksella on vankka perusta yhteisissä tavoitteissa, suunnitelmissa ja laissa.....	5
Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toteuttamaan kulttuurikasvatusta lapsilähtöisesti	5
Perusopetuksen opetussuunnitelma koulujen kulttuurikasvatuksen kivijalkana	6
Lempäälän Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman periaatteet - jokaisen lapsen ja nuoren oikeus taiteeseen ja kulttuuriin.....	7
Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman arvopohja ja toteuttamisen laadut.....	7
Kulttuurirappuset Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman tavoitteet	8
Keskeiset käsitteet.....	10
OHJELMAKARTAT	12
Varhaiskasvatuksen ohjelma.....	12
Perusopetuksen ohjelma	13
Ohjelman toteutus ja yhdessä sovitut toimintatavat	14
Kulttuurirappuset ohjelman toteutuksen toimintatavat.....	14
Koordinoinnin ja yhteistyön tehtävät.....	17
Lempäälän kulttuurikasvatusohjelman tausta ja keskeiset käsitteet.....	19
Kulttuurirappusten tiivis historia	19
Lempäälän perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelmauudistus 2022-2024	20
Yhteystiedot ja linkit	22

Lempäälän Kulttuurirappuset Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma tekee tutuksi eri taiteen muotoja ja turvaa jokaiselle lempääläiselle lapselle yhdenvertaisen mahdollisuuden osallistua ja kokea taiteen ja kulttuurin maailmaa.

Sen tavoitteena on tarjota jokaiselle Lempäälässä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen piirissä olevalle lapselle ja nuorelle monipuolisesti tietoja, taitoja ja kokemuksia taiteesta ja kulttuurista sekä tukea yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua, elää hyvää elämää ja kasvaa yhteisönsä jäseneksi.

Taiteen ja kulttuurin kokemukset ja osallistuminen tukee lasten ja nuorten oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä lisää kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Ohjelma on osa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien tavoitteiden toimeenpanoa.

Ohjelma koskettaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lapsia ja nuoria, ja se rikastaa kouluissa ja päiväkodeissa tehtävää kulttuurikasvatusta sekä varmistaa suunnitelmallisen yhteistyön rakenteita. Sisältöjä tuotetaan tiiviissä yhteistyössä päiväkotien, koulujen, Kulttuurikeskus PiiPoon, Lempäälän kirjaston ja kulttuuripalveluiden kanssa.

Kulttuurikasvatuksella on vankka perusta yhteisissä tavoitteissa, suunnitelmissa ja laissa

Lempäälässä Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma on kirjattu osaksi varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmia.

Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toteuttamaan kulttuurikasvatusta lapsilähtöisesti

Lempäälässä varhaiskasvatuksen strategiset painopistealueet ovat; osallisuus, yhteisöllisyys, tulevaisuusajattelu, kestävä ja hyvinvointia edistävä elämäntapa sekä positiivinen pedagogiikka. Suunnitelma ohjaa tutustuttamaan lapset erilaisiin kulttuureihin ja tapoihin ryhmän lähtökohdista ja kokemusmaailmasta käsin.

Kulttuuri on tärkeä osa lapsen identiteettiä. Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuuksia nähdä ja kokea monipuolisesti taidetta ja muuta kulttuuria. Taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset vahvistavat lasten kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa kulttuuria. Samalla lapset oppivat ymmärtämään taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa.

Leikin ja tekemisen kautta lapsille tarjotaan kokemuksia ja tietoa kulttuurien moninaisuudesta. Monilukutaito on jokaisen lapsen oikeus, ja se edistää lapsen mahdollisuutta täysivaltaiseen osallisuuteen. Monilukutaitoa edistetään yhteistyössä varhaiskasvatuksen, koulujen, kirjastojen ja kulttuuripalveluiden sekä perheiden ja muiden yhteisöjen kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelma koulujen kulttuurikasvatuksen kivijalkana

Opetussuunnitelma linjaa, että perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen tavoitteita, jotka ohjaavat tukemaan oppilaita ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa, kehittämään sosiaalisia taitojaan, kasvamaan monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä rohkaisee vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen monimuotoisesti ja -kanavaisesti.

Opetussuunnitelma ohjaa arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen sekä rohkaisee mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Näiden taitojen avulla lapsi ja nuori pääsee nauttimaan esteettisistä kokemuksista ja käsittelemään myös eettisiä kysymyksiä.

Lempäälän Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman periaatteet – jokaisen lapsen ja nuoren oikeus taiteeseen ja kulttuuriin

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman arvopohja ja toteuttamisen laadut

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman toteuttamista ohjaavan arvoperustan fokus-
sessa ovat:

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma tarjoaa kaikille lapsille ja nuorille yhtäläisen ja yhdenvertaisen mahdollisuuden tutustua taiteeseen ja kulttuuriin. Moninaisuus nähdään Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman lähtökohtana. Kulttuurien moninaisuus huomioidaan ja jokaisen oppilaan tausta, osallistumisen tavat ja ajatukset nähdään arvokkaana voimavarana.

Osallisuus ja toimijuus

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma tukee lasten ja nuorten aktiivista elämäntapaa ja kasvua itsenäisiksi ja aktiivisiksi toimijoiksi. Sen tarjoamat tiedot, taidot ja kokemukset lisäävät rohkeutta osallistua taide- ja kulttuurielämään ja harrastuksiin. Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman toteutuksen kaikissa vaiheissa lapset ja nuoret nähdään toimijoina, joilla on mahdollisuus vaikuttaa kulttuuriseen ympäristöönsä ja olla rohkeasti osa yhteisöä. Lasten ja nuorten tuottamaa taidetta arvostetaan, ja heidät nähdään tärkeänä yleisönä.

Eettisyys, empatia ja itsetuntemus

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman kokemukselliset ja toiminnalliset sisällöt kutsuvat vuorovaikutukseen, yhteiseen keskusteluun ja ajatteluun, sekä tukevat oman kulttuuri-identiteetin muodostumista. Sisällöt tarjoavat uusia lähestymiskulmia ja näkyväksi tulemisen paikkoja ilmiöille ja ajatuksille. Taidelähtöiset lähestymistavat luovat uusia tilaisuuksia mm. etiikan käsittelylle ja arvokeskustelulle lasten ja nuorten kanssa sekä tukevat tunteiden tunnistamista ja sanoittamista.

Luovuus, esteettisyys ja taide

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelmaan liittyvä lasten ja nuorten oma luova toiminta ja osallistuminen on ulkopuolisesta arvioinnista vapaata ja se kunnioittaa jokaisen yksilöllistä ilmaisua, mielipiteitä ja havaintoja. Ohjelman sisällöt tekevät lapsille ja nuorille tutuksi eri taiteen lajeja ja niihin liittyviä tekniikoita ja traditioita ja lisäävät yleisesti lasten kanssa käytävää keskustelua taiteesta. Sisällöt ovat ikätasolle sopivia, elämyksellisiä, monimuotoisesti esteettisiä ja yllätyksellisiäkin.

Kulttuurirappuset

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman tavoitteet

Ohjelman tavoitteena on

- tukea lasten ja nuorten kulttuurin ja taiteen tuntemusta ja yksilöllisen kulttuurisen kyvykkyyden eli kulttuurikompetenssin vahvistumista
- esitellä monipuolisesti erilaisia taiteenlajeja ja kulttuurisia ilmiöitä ja mahdollistaa monipuolisten ja laadukkaiden kulttuurisisältöjen tuomisen osaksi opetusta ja kasvatusta
- tuottaa suunnitelmallinen ja vuodesta toiseen etenevä Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma jokaisen kasvu- ja koulupolun osana ja varmistaa yhdenvertaisuuden toteutuminen säännöllisellä, kaikki lapset ja nuoret tavoittavalla toiminnalla
- edistää ryhmäytymistä sekä opettaa lapsille ja nuorille uusia ilmaisu- ja vuorovaikutustapoja
- lisätä lasten halua vaikuttaa ja osallistua
- tukea oppilaiden kulttuurihyvinvointia ja koulu yhteisöön kiinnittymistä
- tuoda päiväkoteihin ja kouluihin iloa ja elämyksiä
- synnyttää kohtaamisia taiteen ammattilaisten ja taiteen kanssa
- lisätä ymmärrystä lasten ja nuorten omasta kulttuurista

Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma on saavutettava eli

- se tunnetaan kouluissa ja kotona
 - viestinnässä huomioidaan lapset, nuoret ja aikuiset
- siihen osallistuminen on helppoa ja mielekästä
- se elää ajassa ja sen sisältöjä kehitetään yhdessä

Kulttuurirappuset ohjelma on vuosittain toistuva ja ajassa kehittyvä ohjelma

- huomioi entistä paremmin lasten ja nuorten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden
- on suunnitelmallinen
- kytkeytyy luontevasti varhaiskasvatussuunitelman ja opetussuunitelman tavoitteisiin
- on laadukkaasti viestitty, koordinoitu ja toteutettu laajassa yhteistyössä
- motivoi oppilaita ja opettajia
- on ”helppo” ja luonteva osa päiväkodin ja koulun arkea
- Ohjelman kehittämisessä hyödynnetään aina edellisen vuoden palautteita ja arviointia uuden ohjelmavuoden kehittämisessä ja suunnittelussa.

Keskeiset käsitteet

Kulttuurirappuset Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma pohjautuu tutkittuun tietoon kulttuurisen osallisuuden ja aktiivisuuden merkityksestä lasten ja nuorten osallisuuden, toimijuuden ja hyvinvoinnin syntymisessä. Ohjelma tukee lasten oikeuksien ja kulttuuristen ja sivistyksellisten oikeuksien yhdenvertaista toteutumista Lempäälässä.

Kulttuuriset- ja sivistykselliset oikeudet - lakiperusta

Jokaisella on oikeus ilmaista itseään vapaasti, osallistua taiteisiin ja kulttuuriin sekä kehittää itseään ja yhteisöään kulttuurin avulla. Nämä oikeudet on turvattu mm. YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, useissa Suomea sitovassa ihmisoikeussopimuksessa ja Suomen perustuslaissa.

Kuntien kulttuuritoimintaa ohjaava Laki kuntien kulttuuritoiminnasta, edellyttää kuntia tuottamaan saavutettavia kulttuuripalveluja yhdenvertaisesti koko väestölle sekä edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Lasten kulttuuriset oikeudet varmistetaan myös Lapsen oikeuksien sopimuksessa

31. artikla: Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajan toimintoihin.

Kulttuurikompetenssi tarkoitetaan yksilön kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Se karttuu kokemusten ja oppimisen kautta ja sisältää kulttuuriin liittyvät tiedot, taidot, tietoisuuden ja asenteet. Kulttuurikompetenssin rakentumisen pohjana on jo varhaislapsuudesta rakentuvat kulttuurisesta osallisuudesta ja oman kulttuurin tunteminen. Yksilöllisen kulttuurikompetenssin kehittyminen tärkeää myös suvaitsevaisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden hyväksymisen kannalta.

Kulttuurihyvinvoinilla tarkoitetaan ihmisen yksilöllistä tai yhteisöllisesti jaettua kokemusta siitä, että kulttuuri, taiteet ja luova toiminta lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Toisaalta kyseessä on ilmiö, jossa kulttuuri ja taide kantavat tai välittävät erilaisia hyvinvointiin liittyviä merkityksiä ja vaikutuksia. Ytimessä on ihmisen merkityksellinen toiminta taiteen ja kulttuurin parissa, mikä sisältää myös arjen kulttuurisessa aktiivisuudessa. Kulttuuri ja sen hyvinvointia tukevat vaikutukset läpäisevät koko ihmisen elämänkaaren ja ilmenevät omassa taidesuhteessa. Taide ja kulttuuri ymmärretään osana hyvää elämänlaatua ja elinikäistä oppimista: ihminen on kulttuurin kokija ja toimija, jolla on kulttuurisia tarpeita ja oikeuksia. Näiden täyttyminen ja toteutuminen on kulttuurihyvinvointia: jokainen on jollain tavalla kulttuurinen, luova, itseään ilmaiseva ja kommunikoiva olento riippumatta iästään, voinnistaan tai elinolosuhteistaan.

[linkki: Taikusydän käsitteet](#)

[linkki: Taikusydän maailman terveysjärjestö WHO:n raportti](#)

Hyvinvoiva Lempäälä – Lempäälän kulttuurihyvinvointiohjelma 2022–2026

Ohjelma vahvistaa monipuolisen ja saavutettavan kulttuurin ja taiteen roolia kuntalaisten arjessa. Hyvinvoiva Lempäälä -ohjelma rakentaa monimuotoiset kulttuurihyvinvointipalvelut, joilla tuetaan kaikkien kuntalaisten yhdenvertaista mahdollisuutta kehittää ja toteuttaa itseään ja yhteisöään taiteen ja kulttuurin keinoin. Työtä tehdään yhdessä kulttuuri- ja taidetoimijoiden sekä kunnan eri palvelualueiden kanssa. Kulttuurihyvinvointiohjelma tukee keväällä 2022 uudistunutta kuntastrategiaa. Ohjelmassa on kirjattu tavoitteena muun muassa, että vahvistetaan kulttuurin asemaa kunnan kouluissa: kulttuuri- ja taidesisällöt ovat osa koulujen opetussuunnitelmaa ja koulu yhteisöjen tukemista. Varmistetaan yhdenvertaiset mahdollisuudet taiteen sekä kulttuurin tuottamiseen ja harrastamiseen kouluissa.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tai -ohjelma on työkalu kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatukseen toteuttamiseen kunnassa osana opetus- ja kasvatustyötä. Lempäälän Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman kehittäminen on kytkeytynyt tiiviisti laajempaan kansalliseen kehitykseen, jossa tavoitteeksi on asetettu, että jokaisessa suomalaisessa kunnassa olisi käytössä kulttuurikasvatussuunnitelma Vuoden 2024 keväällä Taide- ja kulttuurikasvatusohjelma on käytössä yli 230 kunnassa. Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton koordinoimassa hankkeessa on selvitetty myös kuntien tapaa organisoida ja resursoida kulttuurikasvatusohjelmien toteutusta ja niihin liittyvää monipuolista yhteistyötä

Lue lisää:

www.kulttuurikasvatussuunnitelma.fi

[Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke](#)

OHJELMAKARTAT

Varhaiskasvatuksen ohjelma

Sirkussukellus

Varhaiskasvatuksen kaikkien 5-vuotiaiden koko vuoden kestävät sirkustaideprojektit, jotka päättyvät keväällä lasten ja henkilökunnan sirkusesityksiin PiiPoossa

Taiteilija päiväkodissa

Noin kuukauden kestoiset työskentelyjaksot kahdessa päiväkodissa/vuosi.

Sisällöt toteutetaan taitelijoiden, päiväkodin henkilökunnan ja lasten yhteisen suunnittelun pohjalta.

Perhepäivähoidon ryhmät

Perhepäivähoidon taidetuokio PiiPoossa

Perusopetuksen ohjelma

LUOKKA	TAIDE	SISÄLTÖ	TUOTTAJA
Eskarit	 MUSEO- PEDAGOGIIKKA, PAIKALLISTUNTEMUS	Museoraittavierailu	PiiPoo
1. luokka	 OSAKSI KULTTUURI- ELÄMÄÄ	JIHUU! Tutustuminen kirjastoon ja oma kirjastokortti	Kirjasto
2. luokka	 SANATAIDE	Runovallankumous -työpaja koululla	PiiPoo
3. luokka	 KIRJALLISUUS	Kirjavinkkaus	Kirjasto
4. luokka	 ELOKUVA	Leffaretki	Kirjasto
5. luokka	 MONITAITEISUUS, OMAT VALINNAT	Harrastakotona.fi , verkko-oppitunti	 Opettajat
6. luokka	 YHTEISKUNTA JA DRAAMALEIKKI	Yrityskylä -vierailu Tampereella	Yrityskylä
7. luokka	 KIRJALLISUUS	Kirjavinkkaus	Kirjasto
8. luokka	 ERI TAITEENLAJEJA	Taidetestaajat -taidelaitosvierailu	 Taidetestaajat/ Lastenkulttuuri- keskusten liitto
9. luokka	 MONITAIDE -luova kirjoittaminen ja kuvataide	Minä ja me -tutkiskelua taiteella / työpaja omassa luokassa	PiiPoo

VET-pienluokkien osallistuminen sisältöihin suunnitellaan lukuvuosiskohtaisesti. Yhdyksluokkien oppilaat voivat osallistua kumpaankin sisältöön opettajan harkinnan mukaan.

Ohjelman toteutus ja yhdessä sovitut toimintatavat

Ohjelman sisältöjen tuottajat

Ohjelma toteutetaan monialaisena yhteistyönä ja sen sisällöt pohjautuvat tähän vuosittain toistuvaan suunnitelmaan ja sen tavoitteisiin ja arvoihin.

Sisältöjen tuottajia ovat kunnan kulttuuri- ja kirjastopalveluiden lisäksi erilaiset kulttuurialan toimijat ja organisaatiot. Pitkäkestoista yhteistyötä ohjelman tuottamisessa tehdään mm. Yrityskylän, Suomen Lastenkulttuurikeskusten liiton koordinoiman Taidetestaajat-toiminnan sekä Kulttuurikeskus PiiPoon kanssa. Muita mahdollisia vuosisuunnitelman mukaisia sisältöjä ohjelmaan voidaan tuottaa eri sopimuksella. Ulkopuolisista tuottajista ja niihin liittyvistä sopimuksista vastaa Lempäälän kunta.

Kulttuurirappuset ohjelman toteutuksen toimintatavat

Viestintä

Ohjelmasta viestitään laajasti kouluille, opettajille, oppilaille, koteihin sekä yleisesti kunnan viestinnässä.

Syyslukukauden rehtorikokouksessa käydään läpi tulevan lukuvuoden ohjelma ja sisällöt.

Kouluilla on esillä Kulttuurirappuset-juliste, jossa on näkyvillä koko lukuvuoden ohjelma. Tällä tavalla laajaa ohjelmakokonaisuutta pyritään tekemään näkyväksi oppilaille ja koulun henkilökunnalle. Juliste on ladattavissa kunnan nettisivuilla. Kouluilla levityksestä vastaa kulttuuriyhdysohjaaja.

Koteihin viestitään Wilmassa kahdella viestillä. Ensimmäisessä viestissä kerrotaan Kulttuurirappuset-ohjelmasta yleisesti. Toisessa viestissä kerrotaan luokkakohtaisesta sisällöstä, johon oppilas osallistuu. Ensimmäinen viesti lähetetään rehtorin toimesta syyslukukauden alussa ja toinen viesti kulttuuriyhdysohjaajan toimesta noin kaksi viikkoa ennen luokkakohtaisen kokonaisuuden alkua.

Jokaisen työpajan alussa työpajan tai tapahtuman ohjaaja esittelee muutamalla lauseella Kulttuurirappuset-ohjelman ja kertoo perusasiat taiteen ja kulttuurin terminologiaa käyttäen.

Ilmoittautumiskäytännöt

Ryhmäkohtaiset ilmoittautumiset tehdään Hellewi-järjestelmässä. Järjestelmää hoitaa kunnan asiantuntija. Linkki ajanvaraukseen tulee noin kuukausi ennen sisältöjen aloitusta. Opettajille ja varhaiskasvatuksen henkilöstökunnalle se tulee kulttuuriyhdyshenkilöiltä, joka myös huolehtii, että oman koulun tai päiväkodin henkilökunta varaa ajan. Koordinoiva taho tarkkailee saapuneita ajanvarauksia, joten kulttuuriyhdyshenkilön ei tarvitse välittää varauksia sisällön toteuttajien tietoon. Yrityskylän ja Taidetestaajien kokonaisuuksiin ilmoittautumiseen tulee opettajille erilliset ohjeet.

Koordinoivan tahon tehtävä on koota tarvittava tieto ja materiaali, ja toimittaa se kulttuuriyhdyshenkilöille, jotka toimittavat tiedot eteenpäin omalla koulullaan tai päiväkodillaan.

Ohje henkilökunnalle

Henkilökunta osallistuu toimintaan omana itsenään havainnoiden lasten ja nuorten osallistumista. Kulttuurikasvatusohjelmaan liittyvä lasten ja nuorten oma luova toiminta ja osallistuminen on ulkopuolisesta arvioinnista vapaata ja se kunnioittaa jokaisen yksilöllistä ilmaisua, mielipiteitä ja havaintoja.

Arviointi ja raportointi

Palautetta sisällöistä kerätään aina toiminnan yhteydessä siihen osallistuvilta oppilailta ja lapsilta sekä sähköisellä lomakkeella opettajilta/varhaiskasvatuksen henkilökunnalta tai ryhmän kanssa toimintaan osallistuneelta vastuuhenkilöltä. Koordinoiva taho laatii yhdessä toteuttajan kanssa kyselyn ja lähettää sen kulttuuriyhdyshenkilön kautta opettajille/varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Palautekysely lähetetään heti sisältöjen alkaessa, jotta siihen pääsee vastaamaan mahdollisimman nopeasti toiminnan jälkeen. Palautteet koostaa koordinoiva taho ja koosteet palautteesta esitellään rehtorikokouksessa sekä kulttuuriyhdyshenkilöiden kokouksessa. Palautteenkeruussa on huomioitava, että suoraan oppilailta saatu palaute on painoarvoltaan yhtä tärkeää, jos ei jopa tärkeämpää, kuin opettajilta. Koordinoivat taho vastaavat oppilailta saadun palautteen koostamisesta. Keruutavat riippuvat toiminnasta.

Palautteet ja arviointitieto käytetään seuraavan vuoden ohjelman kehittämiseen.

Koordinoiva teho koostaa kulttuurikasvatusohjelman toteutuksesta vuosiraportin. Sisältöjen tuottajat toimittavat kooordinoivalle taholle kuvaukset sisällöistä, sanalliset palautekoonnit ja määrälliset tiedot sekä kuvallista dokumentaatiota toteutuksesta.

Ohjelman koordinointi ja kehittäminen

Kulttuurirappuset-ohjelmaa ja sen toteutusta hallinnoi, valmistelee ja valvoo Lempäälän kunnan LAKU-lastenkulttuurin työryhmä, joka koostuu sivistystoimen, koulujen, varhaiskasvatuksen, kulttuuripalveluiden, kirjaston ja Kulttuurikeskus PiiPoon edustajista. Kunkin lukuvuoden ohjelma ja edellisvuoden raportti valmistellaan ohjelmaa koordinoivan tahon toimesta ja hyväksytään lautakunnalle esitettäväksi LAKU-työryhmässä. Suunnitelma ja raportti viedään tiedoksi Lempäälän kunnan kasvatus- ja opetuslautakuntaan ja yhteisölautakuntaan.

Ohjelman kehittämistä ja toteutusta varten on koottu koulujen opettajista koostuva kulttuuriyhdysopettajien verkosto ja varhaiskasvatuksen puolelta on nimetty varhaiskasvatuksen kulttuurivastaavat. Heidän tehtävänä on olla mukana kehittämistyössä, suunnittelussa ja yhteisissä tapaamisissa sekä toimia toteutuksessa linkkinä kouluihin ja päiväkoteihin. Kulttuuriyhdysopettajien verkoston kokoonpanosta ja muista ryhmien toimintaan liittyvistä käytännön asioista vastaa kulttuuriyhdysohjeiden johtaja ja varhaiskasvatuksen kulttuurivastaavista vastaa varhaiskasvatusyksikön johtaja (koordinoiva). Viestintä kouluihin ja päiväkoteihin hoidetaan näiden yhteyshenkilöiden kautta.

Kulttuurirappusia varten luodaan yhteinen tietopankki, jonne kootaan vuosittain ohjelman viestintään ja sisältöihin liittyvät ohjeistukset, suunnitelmat ja raportit ja muut materiaalit sekä tärkeät yhteystiedot. Tietopankki on koordinoivan tahon, sisältöjen tuottajien, kulttuuriyhdysopettajien, varhaiskasvatuksen kulttuurivastavien sekä LAKU-työryhmän käytössä.

Lempäälän Taide- ja kulttuurikasvatusohjelman koordinoinnista vastaa Lempäälän kunta.

Koordinoinnin ja yhteistyön tehtävät

Kulttuurirappuset-tiimien tapaamiset -koollekutsuminen ja valmistelu

- varhaiskasvatuksen kulttuurivastaavat
- kulttuuriyhdysopeettajien verkosto
- kulttuuritoimijat
- LAKU-työryhmä

Suunnittelu ja kehittäminen

- tulevan lukuvuoden ohjelman sisältöjen päivittäminen ja sopiminen toimijoiden kanssa, aikataulutuksen ja koostaminen yhdessä työryhmän kanssa
- lasten ja nuorten asiantuntijaryhmän (vakalla ja kouluilla omat ryhmät) koolle kutsuminen ja tapaamisen fasilitointi, tulosten koonti
- vuosikellon ylläpito

Toteutuksen koordinointi

- ryhmien määrän ja muiden toteutuksen raamien selvittäminen ja sopiminen
- sisältöihin liittyvien kuvausten ja viestintäaineistojen kokoaminen
- koulu- ja päiväkotikirjeiden koostaminen yhdessä palveluiden toteuttajien kanssa
- aikataulutuksen ja ilmoittautuminen
- ohjelman toteutumisen seuranta
- yhteydenpito eri toimijoiden kanssa

Viestintä eri kohderyhmille

- työryhmä (kulttuuriyhdysopeettajat, varhaiskasvatuksen kulttuurivastaavat, LAKU-työryhmä)
- kulttuuritoimijat
- koulut (koulujen yhteyshenkilön kautta)
- päiväkodit (varhaiskasvatuksen yhteyshenkilön kautta)
- oppilaat ja koti (koulujen yhteyshenkilön kautta)
- sisäinen viestintä
- ulkoinen viestintä (esim. some-julkaisut, valtakunnallinen näkyminen esim. kulttuurisuunnitelma.fi)

Hellewi-ilmoittautumisjärjestelmä

- järjestelmän käyttöönotto (luvat ja tunnukset)
- ohjeistukset ja alustukset
- ylläpito

Palauteen keruu ja koostaminen

- palautelomakkeen koostaminen yhdessä työryhmän kanssa ja lähetys yhteyshenkilöille eteenpäin välitettäväksi
- palautteen koonti ja läpikäynti yhdessä työryhmän kanssa

Tilastointi ja raportointi

- tilaston ja raportin koostaminen

Taloukokonaisuuden seuranta erikseen sovitusti

Koordinoinnin ja yhteisen kehittämisen tehtävät sijoittuvat elokuusta kesäkuulle vuosikellon mukaan.

Lempäälän kulttuurikasvatusohjelman tausta ja keskeiset käsitteet

Kulttuurirappusten tiivis historia

Suunnitelmallisella kulttuurikasvatuksella Lempäälän kouluissa ja päiväkodeissa on lähes 20 vuoden historia. Lempäälän perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusohjelman laatiminen kirjattiin Lempäälän kunnan kulttuuriohjelmaan vuonna 2005. Ensimmäinen kulttuurikasvatusohjelma laadittiin tiiviissä yhteistyössä kunnan sivistyspalveluiden ja juuri toimintansa 2006 Lempäälän Ideaparkissa aloittaneen Kulttuurikeskus PiiPoon kanssa. Esikuvana ohjelman kehittämiseksi oli Tampereella vuonna 2006 käynnistynyt Taidekaari-kulttuurikasvatusohjelma. Molemmissa ohjelmissa oli alusta asti vahva painotus kulttuurikasvatusohjelman inklusiivisuuden ja saavutettavuuden varmistamisessa, ja näin myös erityisopetuksen pienluokkien sisältöjen räätälöinnissä ja kehittämisessä.

Erityislaatuista vuonna 2007 pilotoidussa Lempäälän ohjelmassa oli se, että se kosketti myös varhaiskasvatusta ja se kirjattiin alusta asti kunnallisen opetussuunnitelman ja varhaiskasvatustyön osaksi. Samalla se linjattiin myös koskemaan aina koko ikäluokan lapsia. Osallistuminen ohjelmaan ei siis ollut riippuvainen vaikkapa opettajan kiinnostuksesta kulttuurisisältöihin, päiväkodin aikataulujen sopivuudesta tai kulkemisjärjestelyjen helppoudesta.

Ohjelman toteutus on ollut keskeinen osa kunnan ja PiiPoon pitkäkestoista yhteistyösopimusta sekä alueellista opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa Taikalamppu-verkostotyötä. Vuodesta 2015 alkaen Suomen lastenkulttuurikeskusten liitoksi vaihtuneen Taikalamppu-verkoston alueellisen kokonaisuuden eli Pirkanmaan lastenkulttuurikeskukset on muodostanut vuodesta 2006 alkaen Tampereen kaupunki, Kulttuurikeskus PiiPoo ja Lempäälän kunta. Tampereen lastenkulttuurin palveluiden, Taidekaaren ja PiiPoon alueellinen kehittäminen on tuonut myös Lempäälän kulttuurikasvatusohjelmaan vuosien saatossa merkittävää lisäarvoa..

Varhaiskasvatuksen ja koulujen kulttuuriyhdyshenkilöiden ja ohjelmaa ohjaavien nimettyjen vastuuhenkilöiden (mm. kulttuuriyhteysrehtori, vakan yksikön päällikkö ja kunnan LAKU-työryhmä) panos ohjelman ohjaamisessa, toimeenpanossa, kehittämisessä ja arvioinnissa on ollut korvaamattoman arvokas.

Molempien kokonaisuuksien vastaanotto ja palautteet lapsilta, nuorilta ja henkilökunnalta on ollut vuodesta toiseen kiitettäviä. Varhaiskasvatuksen ohjelma on muokkautunut vuosien saatossa suunnitelmalliseksi, kiinteäksi ja merkittäväksi osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. Koulujen ohjelman pitkän aikavälin suunnitelmallisuus on ollut vähäisempi, toteutustavat ja sisältöjen suora linkitys ikäluokkakohtaisiin tavoitteisiin on vaihdellut vuosien saatossa.

Korona-aikana varhaiskasvatuksen ja koulujen kulttuurikasvatussisältöjä toteutettiin etäohjauksina ja video-työpajoilla. Varhaiskasvatukseen koottiin kiertäviä sirkusvälinepaketteja, ja näin 5-vuotiaiden Sirkussukellus-projektit saatiin toteutettua yksiköissä.

Lempäälän perusopetuksen kulttuurikasvatusohjelmauudistus 2022-2024

Viimeistään korona-aika herätti huomaamaan koulujen ohjelman haasteet. Ohjelman vähäinen kiinnittyminen koulujen pedagogisen kokonaisuuteen ja arkeen, pitkän tähtäimen suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden puutteet sekä hieman satunnaisesti vaihtelevat sisällöt olivat heikentäneet ohjelman vaikuttavuutta vuosien saatossa. Yhdessä päätettiin, että ennen koulujen ohjelman uudelleen käynnistymistä korona-ajan jälkeen, on syytä kehittää sitä vastaamaan sekä opetussuunnitelman tavoitteita, koulun arkea että oppilaiden toiveita ja ajatuksia. Näin käynnistyi vuonna 2022 koulujen kulttuurikasvatusohjelman kehittämisprosessi. Ohjelman uudistustyön koordinoinnista vastasi alkuun kunnan kulttuuripalvelut ja 2023 alussa tapahtuneen organisaatiouudistuksen myötä vetovastuu siirtyi Pii-Poolle.

Kehittämistyön osana on työskennelty lasten ja nuorten kanssa kaikilla kouluilla Koulujen kulttuurikiertueella (syksy 2022). Kiertueen taidetyöpajoissa ja esitysvierailujen osana lapsilta ja nuorilta on kysytty mm. *Mitä on taide ja kulttuuri? Mitä haluaisit oppia tai tietää taiteesta? Mikä on mielestäsi paras paikka Lempäälässä?* Saatuja vastauksia on hyödynnetty ohjelman laatimisessa. Kehittämisprosessissa on myös vahvistettu opetussuunitelmaan kiinnittymistä, koulujen kulttuuriyhdysopestajien verkoston työskentelyä, kirkastettu tavoitteita ja arvopohjaa sekä synnytetty uutta rakennetta ohjelman vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Kulttuurikiertueella 2022 lasten ja nuorten kanssa työskenneltäessä ja siitä kerätystä aineistosta kehittämiskohteiksi nousivat:

- 1. Lisätään puhetta taiteesta lasten ja nuorten kanssa.** Luodaan pohja keskustelunavauksille ja kulttuurin puheeksiottamiselle, esim. luovat menetelmät ja kysymys- / väittämäpatteristo keskustelun avaajina.
- 2. Tutustutetaan lapset ja nuoret taiteenlajeihin monipuolisesti** (nyt lasten ja nuorten mielissä kulttuuri käsitteenä vahvasti kuvataidepainotteista). Huomioidaan myös pelitaide. Linkitys Harrastamisen Suomen malliin.
- 3. Huomioidaan lapset taiteellisina toimijoina ja lasten omaehtoinen taiteen tekeminen.**
- 4. Huomioidaan tunteet osana taiteen tekemistä.**
- 5. Huomioidaan kestävä kehitys.**
- 6. Luodaan turvallisuuden tunnetta tukevia harrastusmahdollisuuksia ja -tiloja.** (Lapsille koti oli paras paikka, koska se koettiin turvalliseksi ja vapauden tunnetta tukevaksi tilaksi.) Tässä tiivis yhteys Harrastamisen Suomen malliin.
- 7. Annetaan lasten ja nuorten suunnitella kerhosisältöjä.** Tässä tiivis yhteys Harrastamisen Suomen malliin.
- 8. Tuetaan lasten keskinäisiä sosiaalisia suhteita (olemassa olevia ja uusia kaverisuhteita) koulussa ja harrastustoiminnassa.**
- 9. Ylläpidetään kaikille avoimia sisä- ja ulkoliikuntatiloja ja kulttuuriin vapaaseen harrastamiseen tiloja.**
- 10. Mahdollistetaan harrastaminen lähiympäristössä** (kävelyetäisyydellä kotoa ja valjastetaan koulutilat tehokkaammin harrastuskäyttöön, myös käsityö- ja luokkatilat). Tässä tiivis yhteys Harrastamisen Suomen malliin.
- 11. Huomioidaan, että Lempäälän keskusta on myös lasten ja nuorten tila.**
- 12. Huomioidaan, että lapsilla ja nuorilla on pääsy luontoon.**
- 13. Huomioidaan, että lapset ja nuoret luovat omia tiloja ja toimintakulttuuria.**

Yhteystiedot ja linkit

Lempäälän Kulttuurirappuset kulttuurikasvatustiimi:

Lempäälän varhaiskasvatuksen koordinoiva yksikön johtaja /
Varhaiskasvatusyksikön johtaja

Lempäälä perusopetus / koulujen kulttuuriyhdyshenkilö

Kulttuurikeskus PiiPoo

www.kulttuuripiipoo.fi

Tuottaja *Marika Eromäki*

marika.eromaki@kulttuuripiipoo.fi

Vastaava taidekasvattaja *Katriina Nylund* / sisällöt

katriina.nylynd@kulttuuripiipoo.fi

Lempäälän kirjasto

Lempäälän kulttuuripalvelut

